

LUPTA

Apare în fiecare zi de lucru.
Abonament: 1 an 24 cor., 6 luni 12 cor.,
3 luni 6 cor. — România: 1 an 40 cor.
— Telefon Nr. 73—21. —

Proprietar: Dr. TEODOR MIHALI.
Director: Dr. ALEXANDRU VAIDA-VOEVOD.
Editor: Dr. AUREL VLAD.

Bl.

Scrie

Subterfugii.

(?) Ultimele evenimente politice din țara noastră au putut dovedi ce e în stare să facă coaliția între împrejurări grele pentru țară. Deși majoritatea parlamentară după număr e destul de puternică pentru a putea răpune un partid de 20 de inși, această majoritate a ținut să dovedească că ea poate ferici țara și pe alte căi decât cele drepte. Pentru a vota proiectul lui Apponyi și pentru a nesocoti toate dorințele juste ale unui partid care reprezintă jumătate țara, majoritatea parlamentară mână 'n mână cu guvernul, în loc să-și ia refugiul la armele constituționale și mai ales la armele dreptății, și-a luat refugiul la cele mai urâte subterfugii, cari ar putea compromite și pe un om mediocru, nu numai pe un guvern coaliționist ca acesta și pe o cameră atât de nedrept constituită.

Proiectul acesta zice că vrea binele țării. Bine. Dar dintre cei 413 de deputați, cari se strâng numai când e vorba de scandal, de ce nu s'au găsit măcar 10 deputați maghiari cari studiind proiectul să fi venit și să-l fi analizat în Cameră așa ca nimeni să nu mai aibă nici o nedumerire. De ce numai singur Apponyi a vorbit mai de aproape la obiect și de ce cei câțiva deputați cari au vorbit câte 5 minute n'au făcut altceva decât au declamat, în loc să vorbească altceva, cuminte? E o rușine nemaipomenită pentru parlamentul maghiar că dintre atât de mulți deputați nimeni nu și a luat osteneala să studieze cinstit proiectul și să încerce a-i capacita pe naționaliști cu dovezi, iar nu cu fraze nagygyörgyane. Cuvântărilor clasice ale deputaților naționaliști nimeni nu li-a putut opune ceva real, — singur Apponyi a răspuns într'o cuvântare de un ceas și jumătate. Dar ce-a răspuns? Că proiectul nu e așa cum le pare deputaților naționaliști cari l'au studiat, nu-i așa cum e scris, ci e așa cum i-se pare lui, ministrului. El nu atacă limba nimănui, autonomia bisericii nimănui, el nu urmărește scopuri anti-culturale ci cele mai luminate scopuri umane și culturale. A vorbit — a întins fraze, dar dovezi n'a putut aduce nici una. E o rușine pentru parlamentul maghiar că la un proiect de cea mai mare importanță pentru țară ia cu-

vântul numai ministrul și și el vorbește așa de slab, încât puținilor deputați naționaliști nu li-i nici o greutate să-l combată cu cea mai desăvârșită temeinicie. Nu, pentru că Apponyi a vorbit cu subterfugii, nu cu dovezi. Lui nu-i era: ce vorbește? Nici nu trebuia să vorbiască cine știe ce cuminte, căci majoritatea parlamentară și așa știa, fără să mai și judece, că proiectul e genial, — cât pentru cei câțiva naționaliști, cine să-și mai spargă pieptul să-i convingă. Pe aceia nici nu-i poți convinge — cu fraze...

Dar subterfugiile cele mai scanda-loase nu-s acelea pe care le găsim în această purtare a Camerei. Planul lor nu e așa de simplu, — subterfugiile lor nu's așa de puține — dar nici așa de ascunse încât să nu le poată vedea oamenii cu vederea mai ageră.

Lor le trebuie o opinie publică largă împotriva naționalităților.

Încercările prin presă de până acum n'au avut răsunetul așteptat. Trebuesc căutate alte căi. Au pus la cale incidentul Vaida, cel mai mare caraghios-lic al vieții parlamentare moderne, și'n același timp s'au năpustit asupra noastră cu o nesăbuită furie acuzându-ne de irredentism și de tradare de patrie. Au vrut să alarmeze presa europeană cu lipsa de cultură și cu lipsa de patriotism a naționalităților și să îndârjească pe Ungurii de aici. Le-a succes? Se va vedea mai târziu. Le trebuiau și alte scandaluri: au pus la cale în întreaga țară uneltiri împotriva adunărilor noastre pentru-ca, neputându-se ținea a du-nă-rile, presa să aibă motive de a susține, că poporul nu-i de o părere cu deputații. Au oprit adunarea dela Ghiriș, Borlești, Șomcuta, Beiuș, Someșul-Rece și Dej și au scris prin foile lor câte năzbătii toate, că suntem incendiatori, rebeli și câte altele. Au pus la cale scrisori și telegrame de aderență false, cătră Apponyi, au îmbătat pe câte trei-patru nevoiași și apoi i-au pus să voteze un proiect de rezoluție pentru proiectul lui Apponyi, — au dat știri despre adunările noastre cinstite românești, ca despre niște adunări cu caracter „patriotic“, — ne-au învinuit, că vrem să pornim o revoluție, ca în România, au alarmat presa cu răscoala dela Hunedoara, o manoperă de

a lor — ne opresc și în telegramele de aderență prin decret ministerial și-i îngrămădesc cu laude pe toți renegații, începând dela popa din Bezna până la protopopul din Cluj, sprijinesc prin presă cele mai infame apucături la adresa noastră — și regretă, că au o limbă cu un dicționar atât de sărac, încât nici nu ne pot înjura măcar cum le-ar plăcea.

Și toate acestea le fac cu destulă circumspecție — la aparență.

Le fac pentru a îndârji împotriva noastră opinia publică maghiară — și nu-și dau samă că pe nesimțite se îndârjește și opinia publică a noastră în toate părțile, și că nimeni nu știe ce urmări poate avea un joc atât de periculos ca acesta.

Dar asta lor nu le pasă, căci lor le trebuie o lege nouă votată în ciuda tuturor, numai ca să-și facă pe placul lor, — lor le trebuie o unitate în limbă, lor le trebuie o unitate în simțăminte, lor le trebuie o Ungarie mare și puternică — și uită, bieți de ei, că nu e între ei nici un om cu ochii neîmpăienjăniți — și nu e între ei nici un om cu o putere care să poată înfrânge puterea nebiruită a firei, care nu vrea să știe de ferbințelile nimănui, ci-și urmează calea ei eternă și neschimbată înainte.

P. S. Ministrul Apponyi a trimis alegătorului Victor Palládi, care a ținut în tovărășia popii Klintóok o adunare poporală românească pentru proiectul lui Apponyi la Borod, o telegramă de mulțămire.

Așa scrie „Pester Lloyd“ de astă-seară.

Al doilea proces al „Luptei“.
Astăzi s'a înmănat redactorului nostru responsabil o citație de-a se prezinta înainta judecătorului de instrucție.

E vorba de al doilea proces de presă, ce s'a pornit împotriva ziarului nostru pentru articolul de fond „Apponyi“, publicat în numărul 34, dela 10/23 Februarie.

În numărul 45 anunșasem deja, că ministrul Apponyi l-a rugat pe ministrul de justiție Günther să dea o deosebită atențiune ziarelor române, cari „agită“ „împotriva proiectului său. Și di Günther i-a făcut colegului său acest hatâr...

nit procesele...

libertatea de presă în Un-

negru. Nu ne mai putem în-

sa instituție a cabinetului negru

ea lui Ludovic al XVI-lea s'a în-

fericita noastră țară.

numărul de ieri, că oficial

unui ordin al

expedia-

nei noa-

Beiuș nu

ment.

lonia și tine-

expediat ieri o

și exprimă indignarea

lășă a celor doi fruntași

din Cluj, — fără s'o primum nici

chiar după 36 ciasuri...

Lucru ciudat... Cabinetul negru n'a oprit

cele două telegrame ce le-au adresat fruntașii

din Cluj ziarului „A Nap“, oprește însă alte

telegrame — cinstite!

—

Mișcarea germanilor din sudul

Ungariei. A trebuit să vină cinstita

Coaliție ca îngrămădind nemulțumiri

peste nemulțumiri, să trezească la viață

și cel din urmă rest de nemaghiari,

cari în nădejdea unui viitor mai bun,

tăceau și sufereau până acum. Cetă-

țenii germani din adunarea lor dela

Vârșeș, au adresat Camerei, prin dl

deputat Mihai Polyt, o adresă, care

a fost prezentată astăzi Camerei.

Adresa asta, ținută în termeni aspri,

— o vom publica-o întregă în Nrul

următor al ziarului nostru.

—

„Censul intelectual“. Intr'un articol apă-

rut sub acest titlu în „Pesti Napló“, etno-

graful politic al guvernului Balogh Pál ple-

dează pentru un cens intelectual, voind să

dea dreptul electoral, numai celor cari știu

ceti și scrie. Motivul: fiindcă astfel soarta

țării ar fi pusă în mâinile elementelor mai

„inteligente“ și — ei, găciți, de ce încă??

— Fiindcă în felul acesta proporția votu-

rilor ar fi mai favorabilă pentru Maghiari!

—

Pentru sufragiul unive-sal. In scopul

de-a face propagandă cât mai intensivă pen-

tru votul universal, pe care marele cabinet

vrea să-l facă mușama, s'a format în Buda-

pesta un comitet de propagandă „Az álta-

lános választójog propaganda-bizottsága“ (V.

Szabadságtér 5. I. 11), care a lansat în toată

țara un călduros apel către toți cei ce au

luptat și iuptă pentru acest drept.

In acest apel, între altele se spune:

„Numai reprezentanții desinteresați ai po-

porului vor fi în stare să sdrăscă acest

sistem corupt al exploatărilor, un sistem care

mai bine suferă ca toate popoarele să se

chinuie în mizerie, mai bine suferă ca mi-

lioanele de cetățeni să ia în mână toiagul

pribeșiei, — decât să se dedea la o muncă

pozitivă, bărbătească și desinteresată.

E vremea ca toți cei ce sunt aderenți in-

transigenți ai acestei idei, să se organizeze,

pentru a putea cu atât mai ușor da piept

cu acei cari vor să pună piedici în calea

realizării ei.

—

Apponyi și Români. Din prilejul „adu-

nării“ dela Borodul-Mare, unde „s'a pri-

mit“ din partea proprietarului Palládi și

din partea popii Klintok — căci alți români

n'au fost de față — o rezoluțiune, prin care

contele Apponyi a fost felicitat pentru proiectul

său, — dl ministru de culte i-a adresat lui

„Palládi, președ nte al partidului“ (că-

rui partid?) următoarea telegramă de mul-

țumită:

„Am luat cu bucurie la cunoștință felici-

tarea dvoastre trimisă în numele poporului

român din cercul electoral al Alejdului. Ati-

tudinea dv. patriotică mi-a întărit convingerea

că poporul român, în interesul său propriu,

nu se identifică cu agitatorii, ci are simț

pentru cerințele patriotice și mijloacele de

înaintare. Primiți mulțumirea mea pentru în-

crederea dvoastră. Rugându-vă să mă spri-

jiniți și pe viitor, primiți salutul meu pa-

triotic, Apponyi“.

Klintok și Palládi — poporul român?

Nu ne faceți să râdem...

—

O carte germană despre Ardeal. Dl Lutz

Korodi, fost deputat sas, care trăiește de

câtăva vreme încoace în Germania, unde

s'a dus ca să scape de urgia maghiară, a pu-

blicat un studiu despre Ardeal și despre

locuitorii lui (Siebenbürgen, Land und Leute).

Cartea asta, care judecând după obiectivitatea

autorului ei, e de sigur și ea obiectiv scrisă

— nu e de loc pe placul compatrioților

noștri unguri, pe cari, firește, că noua carte

nu-i poate învăța ca pe cei mai loiali oa-

meni. „Budapesti Hirlap“ și atrage atenția

forurilor competente de a se îngriji ca a-

ceastă carte să nu treacă în Ungaria.

—

Incidentul Iusth-Vertán. La adecă at

trebui să zicem incidentele. De câte-va zile

cioc, poc, numai se încaieră în vorbe pre-

ședintele Camerei Justh cu Vertán, raporto-

rul proiectului lui Apponyi. Incăierările a-

cestea s'au început așa, că în una din șe-

dințe președintele Justh l'a făcut atent pe

Vertán, că face abateri și l'a somat să ră-

mână în chestie. In ședința de Miercuri,

Vertán a cerut cuvântul în chestie de regu-

lament, dificultând formalitățile, în cari s'a

adus hotărârea asupra unei moțiuni a depu-

tatului Skicsák. Președintele a respins invi-

nuirea și a dat cuvântul deputatului Her-

mann Otto, care avea să vorbească la pa-

ragrafal al doilea al proiectului. S'a desfă-

șurat atunci următorul dialog:

Vertán: Discuția s'a încheiat. Eu am cu-

vântul.

Președintele: Dl raportor atacă într'una

prezidiul. Mai bine ar face, dacă ar urmări

cu atențiune desbaterile. Discuția nu s'a

încheiat încă.

Somogyi: Nu suntem doară într'un asil

de copii!

Președintele: Dacă nu vă place modul

meu de a proceda, eu pot să părăsesc lo-

cul acesta în fie-care moment. Dar dl ra-

portor să ia spre știre, că nu am încheiat

încă discuția asupra paragrafului al doilea

FOIȚA ZIARULUI „LUPTA“

Amicul meu Popescu:

Schiță.

III.

Cu capul plecat, fără a mă privi în față

mi-a dat să înțeleg, că pentru el nu mai

există fericire și nici viitor. Dacă Drăgulă-

nescu îl va sechestra și el cu mia de lei,

va fi pierdut cu desăvârșire.

Intr'un moment am putut citi în încrețiturile

frunței, că era muncit de gânduri sinistre și

avui teama, să nu fi luat vre-o hotărâre fa-

tală.

„Ce ai tu, de ce-ți pierzi cumpătul pen-

tru fleacuri d'astea, cari numai în aparență

prezintă oarecare gravitate, în realitate însă

sunt lucruri comune pentru toată lumea?

Crezi tu, că tu ești singur în încurcătură?”

Așa am încercat eu să-l îmbunesc, când

deodată el tresare, își pironeste privirea lui

scrutătoare pornită din ochii lui mici și

ageri asupra-mi, mă prinde cu amândouă

mâinile de umeri și cu siguranța în glas a

omului pornit să ia o hotărâre nestrămutată

mi zise:

„Sângere, ori de câte ori ești în fața mea

tu-mi luminezi mintea. Mi-a venit o idee

genială, care dacă-mi va izbuti, situația e

salvată!”

— Ei, ce e? — îl întreb eu nedumerit.

„Trebuie să scap cu orice preț de per-

secuțiile ulterioare ale băcanului, a cărui

miișoară tu știi ce soartă a avut și odată

înlăturat acest bradip, cu ceialaltți voi putea

încă ține lupta vre-o câteva luni pentru a

mă ușura!”

— Și în ce mod vrei să te ajuterez?

„In ce mod?” interveni el cuprins oare

cum de o vioiciune neînțeleasă — „să câș-

tig simpatia negustorului, întrebuițând ori

ce stratageme, chiar cu rizicul de a deveni

ridicol pentru a nu mă sili să-i înapoiez

banii!”

Mi-era cu neputință să desleg problema

amicului meu, fără a-i cere deslușiri. Ce

avea de gând să facă cu un om, care nu

poate face excepție din specia lui. Negustor

darnic e corb alb, — prin urmare planul lui

Popescu nu-mi inspira nici o încredere ori,

care ar fi fost el.

— Vorbește Popescule dragă, ce vrei să

faci? începui eu din nou.

„Ce să fac măi neică, — de sigur n'am

să mă spânzur de dragul ori-cărui băcan,

am să plâng astăzi, ca un copil după cos-

ciug, pentru a le arăta, cât am ținut de mult

la logodnica mea și dacă nu am avut parte

de dânsa, cine-i de vină? Bădăranul de

papa o să se înduioșeze și pe drum până

la cimitir o să se aplece la urechea mea,

pentru a-mi șopti printre lacrimi, că-mi

iartă mia!”

„Ce zăci Sângere? Nu e așa că e o idee

ingenioasă?”

— „Bravos Popescule îți doresc din ini-

mă reușită!”

„Ho! Stai, că nu-i destul; pentru a-mi

putea pune planul în aplicare sunt silit

să-mi ridic dispoziția la o potență oare-care.”

Tu știi, că eu nu pot plânge pentru ori-ce,

fleac! „Cât ai ceasul?” mă întrebă el, cer-

când în zadar să deslege timpul după ra-

bla lui. Eu care n'am avut în viața mea

un astfel de acaret m'am mulțumit să-i a-

runc în față o insultătoare sfidare, la care

el a răspuns cu un mic zimbet de compă-

timire:

„Nici tu n'ai fost și nu ai să fi în viața

ta Croesus”, zise el trăgându-mă spre ușă

Arhiepiscopul era, când rōstea aceste cuvinte, îmbrăcat în odăjdiile bisericești.

Ce păcat că astfel de arhiepiscopi sunt numai ca niște corbi albi — zice „Leipziger Neueste Nachrichten“, din care luăm această știre.

— **O nouă societate românească în America.** În orașul Follansbee W. Va. din America României au întemeiat o nouă societate de ajutor, numită »Mihaiu Viteazul«. Membri nu are mulți pentru că în acel oraș nici nu sunt Români mulți, dar câți sunt, sunt aproape toți grupați sub steagul lui Mihaiu Viteazul.

li dorim progres!

— **Moartea fostului primar Halmos.** Fostul primar al capitalei, Halmos Iános, cel care jucase un rol atât de mare în afacerea Polonyi, pornind prin învinuirile sale lavina de învinuiri, cari l-au înmormântat pe ministrul Polonyi, — a murit ieri dimineață, într'un sanatoriu din Budapesta.

Halmos, dela moartea soției sale încoace era veșnic bolnăvicios. Agitația afacerii Polonyi a contribuit în mare măsură la agravarea bolii sale. La sfatul medicilor, a petrecut mai multă vreme în Italia, de unde s'a întors în curând pentru a intra în sanatoriu.

Halmos Iános (înainte de a ajunge primar: Haberhauer) s'a născut în anul 1847 în Buda. Primar a fost ales la 1897, fiind reales la 1903.

Inmormântarea lui va avea loc mâine în cimitirul din calea Kerepesi.

— **Dela Teatrul național.** Stagiunea teatrului național din București s'a încheiat Sâmbătă seara cu piesa „Ovidiu“ a lui Alexandri.

Reprezentăția a reușit foarte bine.

— **Din America.** În orașul Newark O. din America sunt cam la 300 de lucrători Români. Mai multă vreme se adunau cu toții Dumineca în restaurantul unui evreu, care se știa da bine pe lângă ei, până ce-i exploata cum îi plăcea. După ce au băgat oamenii de samă că lipitoarea le suge întreg sângele, s'au lepădat de ea și s'au lipit de un Român care a deschis el restaurant acolo.

— **Anunț.** Se aduce la cunoștința tuturor d-lor exponanți din Ungaria că listele celor cari au obținut diferite distincțiuni pentru expunerile cu cari au participat la expoziția generală Română din 1906, sunt publicate în „M. Oficial“ al României, începând dela Nr. 194 | 906 — 226 | 907 inclusiv și în buletinul expoziției Nr. 14 | 907 expediat deja.

Costul distincțiunilor, în urma scăzământului de 50 la sută acordat, este următorul: Lei 50.00 Hors concurs, lei 30.00 Medalia de aur cu diploma de onoare, lei 25.00 medalia de aur cu diploma specială, lei 12.50 medalia de argint cu diploma specială, lei 5.00 medalia de bronz cu diploma specială, lei 1.00 mențiune onorabilă. „Osebit de aceasta, orice exposant, căruia i-s'a decernat veri-una din distincțiunile de mai sus, trebuie să mai primească obligatoriu, plaqueta de colaborator care costă lei 7 bani 50, și medalia jubilară care costa lei 2, plus 4 lei speșele de transport.

Pentru obținerea distincțiunilor, exposantul adresează odată cu trimiterea costului, o cerere, comisariatului general al expoziției la București, în care arată distincțiunea ce a obținut obiectele expuse, precum și: anul, luna, ziua și locul nașterii, pentru complectarea brevetului medaliilor jubilară.

Indată după primirea costului, medaliile cu diplomele lor, se vor expedia espōsantului la adresa indicată.

Comisa general.

Partea științifică-literară.

Dl Romul Cioflec, un tânăr scriitor care și-a început cariera de vr'o doi ani încoace pe la cele mai bune reviste literare de-ale noastre, își publică în volum primele încercări în proză.

Volumul poartă titlul „Doamne aju ā-ne“¹⁾ după nuvela lungă cu același nume, care deschide volumul și care de altcum e una dintre cele mai puțin izbuțite. D-l Cioflec e destul de îndemânatic în zugrăvirea unor scene din viața dela țară pe care o cunoaște mai bine decât pe cea dela oraș — și dacă va izbuti să-și facă însuș o critică mai severă, atât în ce privește fondul cât și forma — va putea da în curând lucruri frumoase.

Dar și așa cum e acest volum, se cetește cu plăcere.

În broșura „O nouă publicație de documente slavo-române cu privire la relațiile țării românești și Moldovei cu Ardealul în secolul XV și XVI“²⁾ dl Alexandru Lăpădat funcționar la Academia română și secretar al comisiei pentru monumentele istorice, studiază foarte amănunțit o publicație a dlui Stoica Nicolaescu, funcționar la Archivele statului, — publicație vastă care cuprinde alătura de o samă de documente slavone inedite de cea mai mare importanță — și o grămadă de lucruri inutile pe lângă o complectă lipsă de aparat științific, de care trebuie să dispună oricine încearcă a aduce o contribuție prețioasă istoriei românești. Critica dlui Lăpădat e un model de critică neiertătoare și conștiincioasă, care urmărește pe autor până în cele mai mici amănunte pe cari le diseacă și le analizează cu un aparat sigur, — dar e în același timp și o contribuție serioasă la istoria statelor române într'o epocă pe care dl L. a studiat-o foarte de aproape.

Dl Lăpădat în critica Dsale arată că dl Stoica Nicolaescu are greșeli mari fără de îndreptarea cărora orice cercetător istoric ar risca să rătească mai mult decât însuși dl Nicolaescu.

E de regretat numai că la o critică atât de amănunțită ca aceasta, dl St. Nicolaescu n'a găsit alt răspuns decât acela dat în „Conservatorul“ din București, — un răspuns care evită chestia științifică și-și ia refugiul la personalități atât de neurbane și lipsite de gust, în cât nime nu le poate lua în serios.

În o a doua broșurică de 13 pagini, dl Lăpădatu publică două scurte comunicări despre „O narațiune a luptetor dintre Movilești (1606—1607.“ și despre „Sigilele Romanului și Câmpulungului muntean“, ambele apărute întâi în convorbirile literare.

În cea dintâiu se dă povestirea luptei dela Ștefănești între Constantin și Mihăiș Movilă, pentru domnia Moldovei, — povestire scrisă în latinește de sigur de nunciul apostolic Santa Crucius, un contemporan al Movileștilor. Acest Santa Crucius a scris în puține cuvinte luptele cari s'au dat pentru tronul Moldovei după moartea lui Ieremie Movilă între fiul său Constantin și între Mihail nepotul lui Ieremie, — lupte pentru cari unul chiamă în ajutor pe poloni, celalalt pe Turci și Tătari și al căror rezultat e că tronul îl ocupa Constantin.

Narațiunea lui Santa Crucius are meritul de a complecta multe lucruri relatate de Barret, și de a le confirma.

În a doua comunicare se vorbește despre sigilele Romanului și Câmpulungului, sigile latinești cari au luat pela începutul secolului 17 locul sigilelor slavonești.

Cel mai vechiu sigil latinesc, care se poate arăta astăzi e dela 1605 și e al orașului moldovean, Romanul. A doua pecete e a Câmpulungului muntean și e dela anul 1656.

Dl Lăpădat însoțește descrierea sigilelor

¹⁾ București Tipografia regală, 2 lei, 246 pag.
²⁾ București. Cart. I. 1. 1. Ext as din Convorbiri literare. 45 pg.

și de note interesante despre originea orașelor României, cari au fost întemeiate în partea cea mai mare de către coloniștii Sași și Unguri trecuți din Ardeal, de unde au dus cu ei și întreaga organizație municipală a târgurilor lor.

În numărul de pe Martie revista germană „Philosophische Wochenschrift“ din Lipsca cuprinde o dare de seamă despre colecția de cugetări a dlui Iorga, cunoscută sub titlul simplu de „Gânduri și sfaturi ale unui om ca ori-care altul“.

Darea de samă e deosebit de elogioasă atât pentru poporul român cât și pentru autorul maximelor.

D-l Dr. N. Regman, autorul dărei de seamă, analizează pe scurt întreaga direcție culturală inaugurată prin d-l Iorga în viața noastră din ultimii ani, și amintește în cuvinte potrivite meritele dănsului atât pe terenul istoriografiei cât și pe al vieții culturale sub toate raporturile. Ceeace spune despre gânduri și sfaturi e bine spus și obiectiv.

Astfel de dări de seamă despre oameni și scrieri de valoare ne prezintă în fața străinătății într'o lumină favorabilă și oricine încearcă a o face aceasta așa, e vrednic de mulțămăita noastră a tuturor.

„Pedagogia română“ dela Gherla a realizat dela numărul 1 până la nr. 2 un progres foarte îmbucurător. Dacă limba, și de astădată mai mult ortografia, n'ar păcătuț atât de greu, această revistă ne-ar putea umplea pe toți de o bucurie mare. Articolele din acest număr sunt aproape toate foarte bine scrise și variate. Se dau chiar și câteva poezii drăguțe.

Gruparea învățătorilor dela Gherla în jurul acestei reviste e cu atât mai îmbucurătoare cu cât ea e mai conștientă atât de datoriile ei cât și de primejdia care amenință viața școalelor noastre românești. Mai multe articole, scrise de învățători, sunt foarte clare și energice — și înseamnă foarte mult din partea învățătorimei din jurul Gherlei, pe care o vedem dându-și tot mai bine samă de chemarea ei atât de sfântă.

N. Foișior.

FELURIMI.

Fericitul eveniment dela Curtea Spaniei. Deși curtea Spaniei este una dintre cele mai democratice din Europa, citorii ar fi foarte mirați când ar afla ce obiceiuri seculare persistă încă la acea curte, când este vorba numai de afaceri pur intime ale familiei regale.

Preparațiunile ce se fac pentru noul prinț — sau princesă — care va veni în curând pe lume aruncă o lumină foarte curioasă asupra obiceiurilor acestei curți.

În ziua fericitului eveniment sălile palatului sunt pline de lume, de tot ceea ce are Madridul mai select. Ceremonia prezentării copilului se face cu o pompă extraordinară și foarte caracteristică. Acum trei zile, „Gaceta de Madrid“ ziarul oficial, a publicat un decret, pe care îl rezumăm aci:

La ceremonia prezentării vor fi de față ministri coroanei, ofițerii palatului, o deputațiune a corpurilor legiuitoare, granzii de Spania, comandantul șef al armatei și al fiotei, nenumărate comisii din toate clasele sociale, ambasadorii puterilor străine, primarul Madridului, etc. etc. În total, vre-o 250—300 de persoane.

Corpul diplomatic va fi pus sub direcția „introducătorului ambasadorilor“, care este nunțul papal.

Pentru ca toți locuitorii Madridului să fie înștiințați, se va înălța pe o aripă a palatului imperial steagul Spaniei și se vor trage 25 lovituri de tun, în cazul când noul născut ar fi băiat.

Dacă copilul va fi o fată, se va ridica un steag alb și se vor trage numai 15 lovituri de tun

Regele va prezenta apoi pe noul născut corpului diplomatic și celorlalte persoane adunate în palat și în special ministrului de justiție, care e socotit ca primul „notar” din Spania.

Decretul e semnat de regele Alfonso și de Antonio Mauray Montaner președintele consiliului de miniștri.

Când se va crede că fericitul eveniment se apropie, toți invitații vor fi chemați în grabă la palat.

Când nașterea va avea loc, „maestra garderoburilor regale” va anunța aceasta primului ministru, care va comunica acest lucru comandantului militar al Madridului și comandantului Halebardierilor, pentru ca aceștia să dea semnalele obișnuite.

Formula prezentării este următoarea:

„Vă prezint pe prea iubitul meu fiu (sau prea iubita mea fiică), succesor la tronul Spaniei, prințul (sau princesa) Asturiilor, căruia scumpa mea soție, Majestatea sa Regina i-a dat naștere”. De multeori s’au întâmplat incidente foarte comice cu ocazia nașterii unui infant, sau a unei infante.

Asfel pe timpul Isabellei a II-a, invitații au fost chemați pentru ora șeasa seara. Infantul însă, recalcitrant, nu a văzut lumina zilei decât a doua zi de dimineață la orele 10. Toți invitații au trebuit să aștepte. A trebuit să li să servească o copioasă cină.

Apartamentele viitorului moștenitor al tronului spaniol sunt gata încă de mult. De aranjarea odăilor și la alegerea mobilelor s’au interesat atât regina Victoria, cât și regele Alfonso. Tapișerii au fost aduși toți din Anglia, stilul camerelor este cu totul englezesc. Aparatul de încălzire este electric.

Economie.

Cursuri sociale. Asociația regnicolară a agricultorilor ungari, dimpreună cu Tovărășia economilor ungari va ținea în Budapesta mai multe prelegeri publice din științele sociale.

Eri a ținut prima prelegere F. Hertelendy, — membru în casa magnaților, — despre folosul tovarășiiilor (insoțirilor) de lăptărit.

După ce a arătat rostul acestor tovarășii, constatăză înrîurirea lor asupra propășirii economice a populației rurale.

Dovedește apoi cu date statistice folosul mare material, ce rezultă din aceste tovarășii. Astfel d. e. în comitatul Baranya sunt 118 tovarășii (insoțiri) de lăptărit, cari anul trecut au valorizat 12,400.000 litri lapte, au produs 490.000 kilograme unt, venitele totale au fost 1,268.000 coroane.

În comitatul Moșon 20 de tovarășii au produs 7.060.000 litri lapte, 20.700 kilograme unt.

În comitatul Zala 765 tovarășii au produs 1,060,000 litri lapte, 300.000 kilograme unt, din cari au încasat un venit de 750.000 coroane.

Tovărășiile în comitatul Győr. (Raab.) În comitatului Győr ideia tovarășiiilor cuce-rește din ce în ce mai mult teren.

Organele administrative dau tot sprijinul necesar economilor, în nizuințele de a în-ființa tovarășii.

Toate comitatele ar trebui să urmeze astfel. Tovărășiile sunt limanul de mântuire pentru economi și meseriași.

Bursa de efecte. Dela bursa din New-York au sosit știri despre căderea cursurilor.

De astă-dată însă bursa noastră n’a luat în socotință știrile nefavorabile din America; tendința fermă s’a menținut până la închiderea bursei. Cursul valorilor internaționale

s’a urcat, la aceasta a contribuit și arbitrajul din Viena, care a cumpărat multe valori internaționale cu prețuri urcate.

Cursul valorilor locale încă s’a urcat. Acțiunile băncii comerciale ungare s’au vândut cu 10 coroane mai scump.

Circulația în valorile locale a fost minimală de asemenea și cea în rente.

Cursul rentei rusești nu numai în Paris ci și la bursa noastră s’a urcat puțin.

Valutele nu s’au schimbat.

La închiderea bursei au notat:

Acțiunile institutului de credit	Coroane
„ „ austriac	— 668·25
„ „ ung. a.	— 779·50
„ băncii de escompt a.	— 509·25
„ soc. căilor ferate austro ung.	— 668·50
Renta ung. de aur 4 proc. vinde	— 112·91
„ „ coroane 4 „ „	— 94·55
„ austr. de aur 4 „ „	— 117·50
„ „ coroane 4 „ „	— 99·10
Scrisuri fonciare „Albina”	— 101—
Napoleond’or (20 franci aur)	— 19·16
20 mărci germane, aur	— 23·56
Galbeni austriaci și ungurești	— 11·43
Bilete germane 100 mărci	— 117·92
„ fraceze 100 franci	— 95·80
„ italiene 100 lire	— 95·65
„ române 100 lei	— 95·45
Ruble rusești de hârtie	— 2·54

Prețurile cerealelor. Prețurile cerealelor în târgul efectiv se mențin.

Morile, fiind tendința în târgul pe termin slabă, dau prețurile cerute numai pentru cantitățile necesare consumului.

Producenții, în urma rapoartelor nefavorabile asupra stărei sămănăturilor, cer prețuri urcate, și în genere sunt rezervați în ofertele lor.

Având în vedere faptul că asupra stărei sămănăturilor nu se poate da o părere generală, în prețurile cerealelor nu se poate constata o fluctuațiune mai mare.

Producenții prevăd anul acesta o recoltă inferioară celei din anul trecut, comercianții de cereale de altă parte, sunt de părerea că numai în luna viitoare se va putea da o părere mai temeinică asupra recoltei aproximative din anul curent.

Azi până la 12 ore din zi s’au vândut abia 6000 măji m. (q) grâu.

Pentru cel mai frumos grâu de Tisa (81,2 kgr. greutate) s’a plătit 17 coroane, iar pentru cel mai slab de Banat, Bacica și comitatul Albei-Regale (75 kgr. greutate) 15 c. 45 fileri.

Prețurile celorlalte cereale se mențin.

În ultimelă 24 ore au sosit la Budapesta 6143 măji m. grâu, s’au expediat în același timp 12.991 măji m. (q) fână și 2.446 moji m. (q) tărâțe.

Tariful pentru transportul pe năi. Pentru transportul pe apă al mărfurilor se plătește până la Budapesta de 100 kilograme:

Dela Pănciova 62—65 fileri, Neoplanta (Ujvidék) 54—58, Bezdan 42—46, Senteș 72—78, Seghedin 64—66, Zenta 62—64, Titel 58—60, Timișoara 88—90, Becikerecul-Mare 64—66 fileri. Până la Győr (Raab) se plețește cu 22 fileri mai mult.

Piața din Budapesta.

L.

Cereale.

Grâu, maja metrică, frumos	17 cor. — fil.
„ „ „ „ mijlociu	15 cor. 20 fil.
„ „ „ „ mai slab	15 cor. 45 fil.
Secară, maja m. dela	12 cor. 95 fil. — 13.30
Orz, „ „ „	13 cor. 35 fil. — 14.—
Cucuruz nou	10 cor. 80 fil. — 11.00
Ovăș, „ „ „	15 cor. 60 fil. — 16.10

II.

Producte.

— Prețurile sunt socotite după 100 kilogr. și în bani gata. —

Unsoare de porc, dela 152 cor. — 153 cor.
Slănină, : : : „ 124 cor. — 134 cor.
Cartofi, : : : „ 3 cor. 20 fil. — 5.20

Spirit, „ „ „ 46·50 cor. — 47.—

III.

Târgul de porci Kőbánya (Steinbruck)

(Prima calitate ungară).

Bătrâni . . . — — — fileri kilogramul
Tineri . . . 146—147 fileri kilogramul

Redactor responsabil:

VASILE MACREA.

Avis.

Se atrage atențiunea acționarilor de la „Sentinela”, ca să nu întrelase a trimite până la 1 Mai a. c., declarațiile de opțiune pentru acții din emisiunea nouă cu prețul de k. 103. — Banii k. 33 de fiecare acție și prospectul se pot trimite până la 1 Septembrie a. c.

Satul-nou, în 13 Aprilie 1907.

„Sentinela”
institut de economii și credit ca
societate pe acții.

Deschidere de băi.

„Rusanda”

baia de glod din Melința, (com. Torontal), care are acciași putere vindecătoare ca și băile din Pöstyén și St. Lucaciu, se deschide

în 1 Mai 1907.

Puterea de vindecare a apei și glodului o laudă foarte mult cei ce sufer de șoldină și în deosebi de reumă învechită, de orice fel de scrofulosă, precum și cei cu tot felul de boale de piele, în deosebi psoriasis și prurigo, apoi femeile cu scurgeri neregulate și toți nervoșii.

Are efect deosebit la boale de oase, la caries necrosis întrece pe cele mai vestite băi din lume.

La boala învechită lues, arată un efect deosebit ca postcură și spre acest scop stau la dispoziție cabine separate.

Oaspeților le stau la dispoziție trei case moderne de locuit, cu terase largi, sale de prânz și de băi, bucătărie excelentă, muzică bună, popicărie, pian, parc de plimbare, etc.

Informații speciale dă cu plăcere și gratuit, direcțiunea băii «RUSANDA».

Melința, 1 Aprilie 1907.

CAMENCO PIPERSKI
director.

PAUL TANASEVICI
president

Tip. „Poporul Român”, István-ut 11:

Cancelaria arhitectului **I. NIGA**

ARAD, STRADA ARCHIDUCELE IOSIF NUM. 1.

Telefon 275.

Pregătește planuri și specificări de spese pentru edificii publice și private, ca specialist în ritul nostru oriental, edifică și restaurează biserici în mod artistic, trimite schițe și proiecte de spese gratuit.